

Konferencja

KSZTAŁCENIE, SZKOLENIE I ZATRUDNIENIE NIELETNICH

29 wrzesień 2021

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

***Ocena kształcenia, szkolenia zawodowego i zatrudnienia w opinii rodziców nieletnich
dotyczących motywów, szans, barier i ograniczeń związanych z kształceniem
i przygotowaniem do pracy zawodowej***

dr hab. Agnieszka Lewicka-Zelent, prof. UMCS

**Fundusze
Europejskie**
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

***Celem poznawczym badania nr 3** jest ocena kształcenia, szkolenia zawodowego i zatrudnienia nieletnich dokonana na podstawie opinii ich rodziców, dotyczących: motywów, szans, barier i ograniczeń związanych z kształceniem i przygotowaniem do pracy zawodowej.*

***Celem praktycznym badania nr 3** jest sformułowanie ogólnych rekomendacji dotyczących kształcenia, szkolenia zawodowego i zatrudnienia nieletnich z uwzględnieniem perspektywy ich rodziców.*

W badaniu nr 3 główny problem badawczy zawarł się w pytaniu:

Jak rodzice nieletnich oceniają ich kształcenie, szkolenia zawodowe i zatrudnienie?

Metody, techniki i narzędzia badawcze

Do celów badania skonstruowano następujące narzędzia badawcze:

- ***Kwestionariusz ankiety „Rodzic o kształceniu zawodowym i zatrudnieniu swojego dziecka” (RoKZiZsD - 1)***

Pierwszy z kwestionariuszy (RoKZiZsD - 1) skierowany jest do rodziców uczniów, którzy uczą się w szkołach zawodowych (szkole branżowej, technikum, szkole zawodowej lub policealnej) lub ukończyli je. Składa się z 4 części dotyczących: podstawowych danych o sobie i swoich dzieciach, kształcenia zawodowego oraz zatrudnienia nieletnich. Ostatnia część kwestionariusza skierowana jest wyłącznie do rodziców, których dzieci uczestniczyły w szkoleniach zawodowych.

- ***Kwestionariusz ankiety „Rodzic o kształceniu zawodowym i zatrudnieniu swojego dziecka” (RoKZiZsD - 2)***

Kwestionariusz (RoKZiZsD - 2) adresowany jest do rodziców uczniów, którzy nie uczą się w szkołach zawodowych i nie są ich absolwentami.

Przebieg badania i grupy osób badanych

Badanie realizowano od września 2020 r. do lipca 2021 r. W badaniach wzięli udział rodzice nieletnich wylosowanych ze szkół i okręgów sądowych znajdujących się na terenie całego kraju. Badania były przeprowadzone w ośrodkach kuratorskich należących do obszaru właściwości 11 Sądów Apelacyjnych w Polsce (losowo wybrano po 3 ośrodki kuratorskie z każdej apelacji).

W badaniu uczestniczyło 300 rodziców uczniów szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych, zakwalifikowanych do 4 grup:

- *Gr KZ – rodzice, których dzieci (nieletni) uczyły się w szkołach zawodowych, ale nie uczestniczyły w szkoleniach zawodowych (n=116);*
- *Gr KZ-S - rodzice, których dzieci (nieletni) uczyły się w szkołach zawodowych i uczestniczyły w szkoleniach zawodowych (n=34);*
- *Gr KO - rodzice, których dzieci (nieletni) uczyły się w szkołach ogólnokształcących, ale nie uczestniczyły w szkoleniach zawodowych (n=120);*
- *Gr KO-S - rodzice, których dzieci (nieletni) uczyły się w szkołach ogólnokształcących i uczestniczyły w szkoleniach zawodowych (n=30).*

Charakterystyka rodziców uczestniczących w badaniu

- *Przeważały kobiety (od 70% do 77%).*
- *Średni wiek osób badanych wyniósł 45-49 lat.*
- *Zdecydowanie dominowały osoby mieszkające w mieście (od 87% do 97%).*
- *Przeważały osoby z wykształceniem zawodowym i średnim.*
- *Blisko połowa wszystkich badanych była zatrudniona na stałe. Bez pracy pozostawało ok. 20% osób. Pozostali rodzice pracowali dorywczo.*
- *Najwięcej osób badanych oceniło sytuację finansową swoich rodzin jako przeciętną (3% jako złą).*

Jakie były motywy podjęcia nauki w szkole ponadpodstawowej/ponadgimnazjalnej przez nieletnich w opinii ich rodziców?

Rodzice uczniów szkół zawodowych bez szkoleń zawodowych

- *zainteresowania dzieci*
- *sugestia rodziców*
- *możliwość znalezienia dobrze płatnej pracy*

Rodzice nieletnich uczących się w szkołach zawodowych po szkoleniach zawodowych

- *możliwość zatrudnienia po zakończonych praktykach w miejscu ich odbywania*
- *zainteresowania dzieci*
- *niewielkie wymagania względem uczniów*

Rodzice nieletnich ze szkół ogólnokształcących bez szkoleń zawodowych

- *sugestia rodziców*
- *wyniki egzaminów zewnętrznych po szkole gimnazjalnej/podstawowej*
- *predyspozycje dzieci*
- *wysoki poziom nauczania w szkole*

Rodzice nieletnich uczących się w szkołach ogólnokształcących po szkoleniach

- *predyspozycje dzieci*
- *wysoki poziom nauczania w szkole*
- *sugestia rodziców*
- *zainteresowania dzieci*

Jak rodzice nieletnich oceniają kształcenie i wychowanie w szkole ponadpodstawowej/ponadgimnazjalnej swoich nastoletnich dzieci?

Rodzice uczniów ze szkół zawodowych ocenili przeciętnie:

środowisko rówieśnicze swoich dzieci, możliwość kształtowania cech psychospołecznych swoich dzieci, kompetencje nauczycieli przedmiotów ogólnych i zawodowych oraz praktycznej nauki zawodu, rozeznanie ich dzieci na rynku pracy,

raczej pozytywnie:

możliwość rozwijania umiejętności praktycznych przez młodzież, pomoc psychopedagogiczną w szkole, nawiązywanie przez dzieci współpracy z pracodawcami podczas kształcenia oraz doradztwo zawodowe w szkołach.

Rodzice uczniów ze szkół ogólnokształcących przeciętnie ocenili:

- *szkolne środowisko rówieśnicze swoich dzieci*
- *możliwość rozwijania umiejętności praktycznych swoich dzieci w szkole*
- *możliwość kształtowania lub wzmacniania cech psychospołecznych w szkole*
- *udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej swoim dzieciom*
- *znajomość rynku pracy przez swoje dzieci*
- *możliwość zawarcia przez swoje dzieci znajomości z pracodawcami.*

Jakie są zalety i mankamenty kształcenia zawodowego w szkole ponadpodstawowej/ponadgimnazjalnej nieletnich w opinii ich rodziców?

Walory kształcenia zawodowego:

- *przygotowanie ich dzieci do konkretnego zawodu*
- *zwiększenie szansy na znalezienie przez nie pracy*
- *nabycie wiedzy zawodowej*
- *poznanie rzeczywistych warunków pracy*
- *rozwijanie umiejętności zawodowych.*

Mankamenty kształcenia w szkole średniej:

- *brak powiązania teorii z praktyką*
- *niska jakość kształcenia*
- *niesatysfakcjonująca współpraca*
- *niewielka aktywność pracodawców w zakresie wspierania nieletnich w ich karierze zawodowej*
- *brak korelacji treści programu nauczania z potrzebami rynku pracy*
- *zbyt mała liczba praktyk zawodowych*
- *niska jakość nauczania języków obcych*
- *niski prestiż szkół*
- *zbyt mała liczba praktyk.*

Jakie są opinie rodziców na temat kontynuowania nauki zawodu w wybranym kierunku przez swoje nastoletnie dzieci?

- *Dzieci częściowo są przekonane o słuszności podjęcia nauki w danym kierunku.*
- *Najwięcej rodziców przyznało, że motywacja do nauki wybranego zawodu ich dzieci jest przeciętna.*
- *Najwięcej rodziców stwierdziło, że ich dzieci w stopniu umiarkowanym chcą dokonać zmiany wybranego kierunku. Około połowa rodziców młodzieży z obu typu szkół bez szkoleń zawodowych oceniła, że ich dzieci w niewielkim stopniu deklarują taką zmianę.*

Jaką wiedzę posiadają rodzice nieletnich na temat prawnych aspektów kształcenia zawodowego swoich dzieci?

- *Połowa rodziców nieletnich posiada deficyty w zakresie wiedzy prawnej dotyczącej dalszego kształcenia zawodowego swoich dzieci.*
- *Deficyty w zakresie wiedzy na temat przepisów prawnych dotyczących zatrudnienia wszyscy rodzice.*
- *Rodzice uczniów ze szkół zawodowych znają prawa i obowiązki wynikające z umowy o pracę małoletnich, natomiast rodzice młodzieży uczącej się w szkołach ogólnokształcących nie mają takiej wiedzy.*

Jakie są opinie rodziców nieletnich na temat pracy małoletnich?

Czynniki, które mogą wpływać na problem z uzyskaniem zatrudnienia przez ich dzieci:

- *niewystarczające praktyczne umiejętności dzieci*
- *brak stażu pracy dzieci*
- *niewystarczająca znajomość języka obcego przez dzieci*
- *niewystarczające umiejętności dzieci z zakresu obsługi komputera i podstawowych programów informatycznych*
- *niski poziom kompetencji psychospołecznych dzieci*
- *negatywne cechy osobowości dzieci*
- *nieodpowiednie środowisko rówieśnicze*
- *objęcie ich nadzorem kuratora sądowego*
- *brak zapotrzebowania na specjalistów w zawodzie, w jakim kształcą się ich dzieci*
- *duże bezrobocie*
- *zatrudnianie pracowników „po znajomości”.*

Jakie są zalety i wady zatrudniania małoletnich w ocenie rodziców nieletnich?

Zalety zatrudniania małoletnich:

- *rozwijanie kompetencji społecznych*
- *możliwość zarobienia pieniędzy*
- *Większa szansa na znalezienie pracy*
- *zdobycie doświadczenia*
- *nauka szacunku do pracy*
- *rozwijanie umiejętności praktycznych niezbędnych w zawodzie*
- *szansa na poprawę zachowania*

Wady zatrudniania małoletnich:

- *przykładanie zbyt małej wagi do rozwijania kompetencji społecznych*
- *okazja do unikania nauki*
- *pracodawcy nie stosują zasady indywidualizacji, zbyt rzadko doceniają swoich najmłodszych pracowników i zbyt mało im płacą*
- *brak u dzieci umiejętności praktycznych*
- *brak nadzoru nad bezpieczeństwem dzieci*
- *przydzielanie zbyt ciężkich i czasochłonnych prac*
- *nieprzestrzeganie przepisów BHP*

Jakie zasoby osobiste i deficyty mają nieletni w opinii ich rodziców?

Rodzice uczniów szkół zawodowych

Zasoby:

- *umiejętności komunikacyjne, praktyczne*
- *posiadanie szerokiej wiedzy zawodowej*
- *kreatywność*
- *odpowiedzialność*
- *wysoka samoocena*
- *samodzielność*
- *wrażliwość*
- *kultura osobista*

Deficyty:

- *umiejętności rozwiązywania konfliktów, komunikowania się w językach obcych, radzenia sobie ze stresem, kierowniczych, obsługi komputera*
- *ambicja*
- *uczciwość*
- *punktualność*
- *sumienność*
- *pracowitość*

Rodzice młodzieży uczącej się w szkołach ogólnokształcących

Zasoby:

- *szeroka wiedza ogólna*
- *umiejętności rozwiązywania konfliktów, obsługi komputera, radzenia sobie ze stresem*
- *uczciwość*
- *szczerłość*
- *wysoka samoocena*
- *samodzielność*
- *wrażliwość*
- *kultura osobista*
- *asertywność*

Deficyty:

- *sumienność*
- *pracowitość*
- *ambicja*
- *punktualność*
- *kreatywność*
- *umiejętności praktyczne, kierownicze, komunikowania się w językach obcych*

Na czyje wsparcie mogą liczyć nieletni w procesie kształcenia w opinii rodziców?

Rodzice nieletnich ze szkół zawodowych najczęściej wskazywali na:

- *kuratorów sądowych*
- *wychowawców*
- *nauczycieli praktycznej nauki zawodu*
- *kolegów.*

Rodzice uczniów ze szkół ogólnokształcących uważali, że dziecko może uzyskać wsparcie od:

- *wychowawców*
- *rodziców*
- *pedagogów/psychologów szkolnych*
- *doradców zawodowych.*

Jak rodzice nieletnich oceniają współpracę ze szkołą i przedsiębiorstwami?

Rodzice nieletnich ze szkół zawodowych dobrze ocenili współpracę ze szkołą:

- *zaangażowanie w proces kształcenia dziecka*
- *podejmowanie działań opiekuńczo-wychowawczych*
- *zaangażowanie w kształtowanie pozytywnych cech osobowych dzieci.*

Rodzice nieletnich ze szkół ogólnokształcących uznali, że dobrze układa się im współpraca ze szkołą:

- *podejmowania działań opiekuńczo-wychowawczych*
- *zaangażowania w kształtowanie pozytywnych cech osobowych dzieci.*

W zakresie współpracy z pracodawcami bardzo dobrze ocenili:

- *zaangażowanie pracodawców w proces kształcenia ich dzieci*
- *działania motywujące dzieci do kształcenia zawodowego.*

Jak rodzice nieletnich oceniają szkolenia zawodowe, w których uczestniczyły ich nastoletnie dzieci?

Motywy brania udziału w szkoleniach zawodowych:

- *niska cena szkolenia lub brak opłaty za nie*
- *zainteresowania i predyspozycje dzieci*
- *możliwość podjęcia pracy w danym zawodzie.*

- **Tematyka szkoleń** w większości zgodna w stopniu średnim lub wysokim z: wykształceniem zawodowym dziecka, jego zainteresowaniami i potrzebami.

- **Korzyści z udziału dzieci w szkoleniach zawodowych** - podniesienie kwalifikacji zawodowych i zwiększenie szansy na zatrudnienie.

- **Oczekiwania rodziców od pracodawców** dotyczyły głównie: organizacji kursów doszkalających, wzmacniania motywacji małoletnich do pracy, zwiększenia liczby godzin zajęć praktycznych, zapewnienia wsparcia mentora, mistrza i podwyżek młodym pracownikom.

Czy występują różnice w opiniach rodziców nieletnich kształcących się w szkołach zawodowych i szkołach ogólnokształcących na temat kształcenia zawodowego, zatrudniania małoletnich, a jeśli tak to jakie?

Rodzice uczniów ze szkół ogólnokształcących istotnie częściej stwierdzali, że:

- *ich dziecko zastanawia się nad zmianą wybranego kierunku*
- *przyczyną problemów z przyszłym zatrudnieniem dziecka będą: brak zapotrzebowania na specjalistów w zawodzie, w jakim kształci się dziecko; duże bezrobocie; zatrudnianie pracowników „po znajomości”, niewystarczające praktyczne umiejętności dziecka, niewystarczająca znajomość języka obcego dziecka; niski poziom kompetencji psychospołecznych dziecka; negatywne cechy osobowości dziecka oraz złe zachowanie dziecka.*

Rodziców uczniów szkół zawodowych

- *Dzieci posiadają w większym stopniu: wiedzę zawodową, umiejętności praktyczne, komunikacyjne, organizacyjne, kierownicze, językowe, pracy w grupie, sumienność, pracowitość, punktualność, samodzielność, odpowiedzialność, kreatywność, uprzejmość oraz samoocenę. Niżej ocenili wiedzę ogólną oraz umiejętność rozwiązywania konfliktów.*
- *Wyżej ocenili współpracę ze szkołą.*
- *Zdecydowanie lepiej ocenili kształcenie i wychowanie w szkole w zakresie: możliwości zdobycia konkretnego zawodu, podniesienia poziomu wiedzy, rozwijania umiejętności praktycznych, kształtowania pozytywnych cech i umiejętności, udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej, znajomości rynku pracy, nawiązania kontaktu z pracodawcami oraz rozwijania zainteresowań.*

Czy występują różnice w opiniach rodziców nieletnich uczestniczących w szkoleniach zawodowych i tych nie biorących w nich udziału na temat kształcenia swoich dzieci i ich zatrudnienia, a jeśli tak to jakie?

. Rodzice uczniów szkół ogólnokształcących

Rodzice uczniów, którzy nie uczestniczyli w szkoleniach, częściej wskazywali na: praktyki, szkolenia zawodowe, szkolenia komputerowe oraz warsztaty z doradztwa zawodowego jako na dodatkowe elementy przygotowania zawodowego potrzebne ich dziecku

Rodzice młodzieży ze szkół zawodowych

Istotnie więcej rodziców uczniów bez szkoleń zawodowych stwierdziło, że ich dzieci potrzebują dodatkowego przygotowania zawodowego przed podjęciem pracy w postaci: szkoleń zawodowych, studiów wyższych oraz warsztatów z doradztwa zawodowego.

Istotnie więcej rodziców młodzieży uczestniczącej w szkoleniach uznało, że dzieciom potrzeba dodatkowego przygotowania w postaci: praktyk, stażu zawodowego, kursów językowych oraz szkoleń komputerowych.

Propozycje zmian

- *Analiza sytuacji zapotrzebowania na specjalistów w danym środowisku lokalnym i proponowania zajęć, które wyposażą młodych ludzi w konkretne umiejętności, ważne z perspektywy przedsiębiorców.*
- *Konieczność zacieśnienia współpracy placówek oświatowych z pracodawcami, którzy przyjmą młodzież do własnych firm w ramach praktyk, a potem stażu zawodowego, aby mogła ona przećwiczyć w praktyce zdobytą wiedzę i rozwinąć swoje umiejętności.*
- *Szkoły zobligowane są do stałego aktualizowania swojej wiedzy o zmianach społecznych, technologicznych i politycznych w kraju i na świecie, w celu zaproponowania młodzieży dodatkowych szkoleń i kursów kończących się certyfikatami zgodnymi z efektami Polskiej Ramy Kwalifikacyjnej. Z pewnością koniecznymi zajęciami dodatkowymi powinny być te, które mają na celu rozwijanie kompetencji językowych i informatycznych.*
- *Ze względu na to, że nieletni wykazują specyficzne deficyty w zakresie psychospołecznego funkcjonowania, niezbędne jest prowadzenie z nimi w szkole oraz w ośrodkach kuratorskich warsztatów z zakresu rozwijania kompetencji społecznych, które ważne są z perspektywy przedsiębiorców.*
- *Zapewnienie młodzieży podejmującej zatrudnienie bezpiecznych i motywujących warunków pracy.*

Organizatorzy i Patronaty

ORGANIZATORZY:

PATRONATY HONOROWE:

PATRONATY MEDIALNE

PARTNERZY MERYTORYCZNI:

PARTNERZY WSPIERAJĄCY:

